

СУТНІСТЬ, ВИДИ ТА ЗАХОДИ З УПРАВЛІННЯ ГНУЧКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ

Ємельянов Олександр Юрійович

д-р. екон. наук, професор, професор кафедри економіки підприємства та інвестицій
Національний університет «Львівська політехніка», Україна

Степанків Володимир Зеновійович

аспірант кафедри економіки підприємства та інвестицій
Національний університет «Львівська політехніка», Україна

Будь-яке підприємство характеризується різними видами його економічного потенціалу. Зокрема, слід виділити маркетинговий [1], збутовий [2], виробничий [3, 4] та інші складники потенціалу підприємств. Також важливим його видом є потенціал ресурсозбереження [5–7], реалізація якого відображається у ресурсозберігаючій моделі розвитку підприємств [8–11] та у технологічних змінах, що відбуваються [12–16]. Ефективність функціонування підприємств у динамічних умовах зовнішнього середовища значною мірою визначається також і рівнем їх адаптаційних можливостей [17–21]. Цей рівень, що суттєво залежить від гнучкості підприємств [22, 23], відображається як в результативності адаптації [24], так і у величині її потенціалу [25].

Загалом, гнучкість компанії характеризується як великою кількістю чинників, що беруть участь у її формуванні, так і різноманіттям способів реалізації даної властивості. При цьому у загальному випадку під гнучкістю фірми доцільно розуміти сукупність характеристик її внутрішнього середовища, які зумовлюють здатність підприємства адаптуватися до змін.

Отже, гнучкість фірми в кінцевому рахунку проявляється через її здатність до адаптації. Водночас, між поняттями гнучкості та адаптації існують деякі відмінності. По-перше, адаптація підприємства є результатом реалізації його гнучкості, а, по-друге, ступінь гнучкості є виключно внутрішньою характеристикою суб'єкта господарювання, тоді як рівень його адаптації формується також і під впливом зовнішніх факторів (зокрема, зазначений рівень визначається масштабом та характером змін, що відбуваються).

Також важливо виокремлювати фактичну та перспективну гнучкість підприємств. Фактична гнучкість підприємств – це та гнучкість, яку підприємства проявили відносно змін, які вже сталися. Водночас, перспективна гнучкість підприємств є очікуваною їхньою гнучкістю, яку вони можуть виявити відносно тих змін, які стануться в майбутньому.

Необхідно відзначити, що управління гнучкістю підприємств є одним з головних напрямів забезпечення економічної стійкості компаній. Це викликано тим, що гнучкість підприємств визначає їхні адаптаційні можливості, а ті, своєю чергою, справляють безпосередній вплив на економічну стійкість компаній. Проте процедура обґрунтування заходів з управління гнучкістю підприємств залежить від того, який вид гнучкості розглядається. Цю тезу можна пояснити на прикладі такого важливого напрямку підвищення гнучкості компаній з огляду на можливе зростання цін на виробничі ресурси як впровадження ресурсозберігаючих технологічних процесів. Тоді, якщо таке впровадження є інструментом підвищення фактичної гнучкості

підприємства, то у цьому випадку доцільність здійснення на підприємстві ресурсозберігаючих технологічних змін визначатиметься на підставі поточних значень цін на ресурси (за умови, що такі ціни будуть достатньо стабільними). Якщо ж розглядається підвищення перспективної гнучкості підприємства до зростання цін на ресурси завдяки впровадженню ресурсозберігаючих технологій, то доцільність такого впровадження значною мірою визначатиметься імовірністю зростання цін на ресурси у майбутньому, очікуваною швидкістю здійснення відповідних технологічних змін та іншими параметрами.

При цьому до головних інструментів управління гнучкістю суб'єктів господарювання у контексті забезпечення їх економічної стійкості варто віднести: зміну обсягів виробництва і збуту та структури асортименту продукції підприємств, розроблення та впровадження нових (покращених) видів продукції, вдосконалення організаційної структури управління підприємствами, пошук нових покупців продукції та постачальників ресурсів, оновлення техніко-технологічної бази підприємств, утворення резервів фінансових та інших ресурсів тощо. Проведення підприємствами цих заходів є важливою умовою підвищення наявної у компаній здатності до адаптування та, відповідно, забезпечення належного рівня їх економічної стійкості.

Список використаних джерел:

1. Мороз, Л. А. & Лебідь, Т. В. (2009). Стратегічний аналіз маркетингового потенціалу підприємства. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Логістика», (649), 214–219.
2. Ємельянов О. Ю., Висоцький, А. Л. & Петрушка, Т. О. (2016). Діагностування достатності обсягів збутової діяльності промислових підприємств. Науковий вісник НЛТУ України, (26.6), 102–108.
3. Ємельянов, О. Ю., Петрушка, Т. О. & Висоцький, А. Л. (2013). Діагностика ресурсного забезпечення як чинника формування виробничо-збутового потенціалу підприємств. Науковий вісник НЛТУ України, (23.4), 128–135.
4. Smerichevskiy, S. F., Kryvovazyuk, I. V., Prokhorova, V. V., Usarek, W. & Ivashchenko, A. I. (2021). Expediency of symptomatic diagnostics application of enterprise export-import activity in the disruption conditions of world economy sustainable development. IOP Conference Series: Earth and Environmental Science, (628(1)), 012040.
5. Баландіна, І. С. (2011). Принципи формування потенціалу ресурсозбереження на підприємствах у сучасних умовах. Бізнес Інформ, (11), 141–143.
6. Бурда, В. Є. (2013). Потенціал енергозбереження та напрями використання альтернативних джерел енергії у промисловості. Економічний часопис – XXI, (1-2), 45–48.
7. Іваненко, О. В. (2013). Формування потенціалу ресурсозбереження соціально-економічних систем. Економіка. Фінанси. Право, (8), 7–10.
8. Некрасова, Л. А. & Хрістова, А. В. (2017). Формування ресурсозберігаючої моделі розвитку підприємства. Економіка: реалії часу, (2 (30)), 79–84.
9. Андрусів, У. Я. & Мазур, І. М. (2017). Комплексний підхід до забезпечення раціонального використання енергетичних ресурсів. Бізнес Інформ, (1), 44–49.
10. Сотник, І. М. (2010). Економічне стимулювання ресурсозбереження у контексті сталого розвитку України. Економіст, (12), 72–75.
11. Emelyanov, O., Petrushka, T., Lesyk, L. & Hryshko, V. (2014) The Impact of the Technological Development Level of Ukrainian Enterprises on the Competitiveness of Their Products. International Journal of Business, Humanities and Technology, (4), 129–135.
12. Ємельянов, О. (2023). Склад інформації, необхідної для управління енергозберігаючими технологічними змінами на підприємствах. Матеріали конференцій МЦНД, (17.03.2023; Дніпро, Україна), 97–99. вилучено із <https://archive.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/article/view/465>

13. Ємельянов, О. Ю. & Петрушка, Т. О. (2013). Чинники та закономірності розвитку техніко-технологічної бази підприємств. Схід, (6), 85–91.
14. Kryvovyazyuk, I., Britchenko, I., Smerichevskiy, S., Kovalska, L., Dorosh, V. & Kravchuk, P. (2023). Digital Transformation and Innovation in Business: the Impact of Strategic Alliances and Their Success Factors. *Economic Studies (Ikonomicheski Izsledvania)*, (32 (1)), 3–17.
15. Yemelyanov, O., Petrushka, I., Zahoretska, O., Petrushka, K. & Havryliak, A. (2023). Information support for managing energy-saving technological changes at enterprises. *Procedia Computer Science*, (217), 258–267.
16. Ємельянов, О. & Петрушка, Т. (2012). Інтенсифікація використання виробничих ресурсів промислових підприємств як чинник їх економічного розвитку. Схід, (6), 24–30.
17. Білошкурська, Н. В. (2010). Моделі адаптивної поведінки та їх роль у формуванні економічної безпеки підприємства. *Актуальні проблеми економіки*, (12 (114)), 101–104.
18. Гросул, В. А., Круглова, О. А. & Рачкован, О. Д. (2017). Методичні засади оцінювання сприятливості зовнішнього середовища для адаптації підприємств роздрібної торгівлі. *Актуальні проблеми економіки*, (4), 62–74.
19. Лепейко, Т. І. & Кривобок, К. В. (2016). Удосконалення інструментів адаптації підприємств до впливу конкурентного середовища. *Бізнес Інформ*, (12), 176–181.
20. Соколова, Л. В. (2016). Теоретико-методологічна платформа розробки системи адаптації підприємств до змін зовнішнього середовища. *Проблеми економіки*, (3), 206–211.
21. Yemelyanov, O., Petrushka, T., Lesyk, L., Havryliak, A., Yanevych, N., Kurylo, O., Bodakovskyy, V., Skoropad, I., Danylovych, T. & Petrushka, K. (2023). Assessing the Sustainability of the Consumption of Agricultural Products with Regard to a Possible Reduction in Its Imports: The Case of Countries That Import Corn and Wheat. *Sustainability*, (15), 9761.
22. Демків, І. (2010). Розвиток понятійного апарату управління гнучкістю підприємства. *Економічний аналіз*, (5), 80–82.
23. Ігнатієва, І. А. & Хлістунова, Н. В. (2013). Методичні підходи до оцінювання рівня стратегічної гнучкості підприємств сфери послуг. *Актуальні проблеми економіки*, (4), 128–135.
24. Степанова, Ю. Л. (2012). Результативність адаптації підприємства. *Економіка. Менеджмент. Підприємництво*, (24 (I)), 156–163.
25. Лепейко, Т. І. & Кривобок, К. В. (2015). Адаптаційний потенціал підприємства в конкурентному середовищі. *Економічний аналіз*, (20), 245–250.